

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fisioterapia xeral

Materia	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Rodríguez Fuentes, Gustavo Soto González, María Mercedes			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...			

Competencias

Código	
B2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
B3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
B5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
B6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
B9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
B14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
B15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
B19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
C7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia
C8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía
C14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia
C16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia
C18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos
C20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia
C21	Adquirir formación científica básica en investigación
C35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais

C36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación
C38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde
C39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso
C41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios
C42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade
C44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión
C45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional
C49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión
C51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa
C52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade
D1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
D2	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de organización e planificación.
D4	Capacidade de xestión da información
D5	Resolución de problemas
D6	Toma de decisións
D7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
D9	Compromiso ético
D10	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Razoamento crítico
D13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Motivación por a calidade.
D17	Adaptación a novas situacións
D18	Creatividade
D19	Iniciativa e espírito emprendedor
D20	Liderado
D23	Traballar con responsabilidade
D24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
D25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
D27	Manifestar discreción
D28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
D29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
D30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Definir a masoterapia e lembrar os seus antecedentes	B2 B3	C20
Describir os principios básicos da masoterapia	B2 B3	C7

Diferenciar e aplicar as manobras básicas da masoterapia	B3 B5 B6 B9 B14 B19	C8 C14 C16 C18 C20 C35 C36 C39 C41 C42 C44 C49 C51	D1 D3 D9 D11 D13 D20 D23 D25 D27 D28 D29 D30
Deseñar e aplicar unha masaxe	B15 B19	C38	D3 D5 D6 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D23 D24 D27 D28 D29
Definir a hidroterapia e lembrar os seus antecedentes	B2 B3	C20	
Describir os principios básicos da hidroterapia	B2 B3	C7	
Diferenciar as distintas técnicas de tratamento empregadas na hidroterapia e demostralas practicamente	B3 B5 B6 B9 B14 B19	C8 C16 C18 C20 C35 C36 C39 C41 C42 C44 C49 C51 C52	D1 D3 D9 D11 D13 D20 D23 D25 D27 D28 D29 D30
Definir a termoterapia e lembrar os seus antecedentes	B2 B3	C20	
Describir os principios básicos da termoterapia	B2 B3	C7	
Diferenciar as distintas modalidades de termoterapia e demostralas practicamente	B3 B5 B6 B9 B14 B19	C16 C18 C20 C35 C36 C39 C41 C42 C44 C49 C51 C52	D1 D3 D9 D11 D13 D20 D23 D25 D27 D28 D29 D30
Definir a fototerapia e lembrar os seus antecedentes	B2 B3	C20	
Describir os principios básicos da fototerapia	B2 B3	C7	

Diferenciar as distintas modalidades de fototerapia e demostralas practicamente	B3 B5 B6 B9 B14 B19	C8 C16 C18 C20 C35 C36 C39 C41 C42 C44 C49 C51 C52	D1 D3 D9 D11 D13 D20 D23 D25 D27 D28 D29 D30
Definir a magnetoterapia e lembrar os seus antecedentes	B2 B3	C20	
Describir os principios básicos da magnetoterapia	B2 B3	C7	
Demostrar practicamente unha aplicación de magnetoterapia	B3 B5 B6 B9 B14 B19	C8 C16 C18 C20 C35 C36 C39 C41 C42 C44 C49 C51 C52	D1 D3 D9 D11 D13 D20 D23 D25 D27 D28 D29 D30
Analizar artigos sobre un tema da materia en grupo, sintetizar a información dos mesmos, interpretar os seus datos e defendelos diante doutros grupos de alumn@s	B19	C21 C45 C51	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11 D12 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D23 D24 D25 D30

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

☐ Masoterapia clásica.	Principios xerais da aplicación da masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia.
	Modalidades de aplicación da Hidroterapia.

TEMARIO PRÁCTICO

☐ Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.

	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia.
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia.	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas.
	Aplicación das técnicas hidrocinéticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	30	60	90
Prácticas de laboratorio	44	66	110
Presentacións/exposicións	2	18	20
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomenta a participación activa do alumnado (emprego de metodoloxías coma a técnica de puzzle, análise de vídeo educativo, estudo de casos,...). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://webs.uvigo.es/gfuentes).
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixiados polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentacións/exposicións	O estudante elaborará en grupo a análise de dous artigos científicos sobre unha das modalidades terapéuticas de que consta a materia, así como a valoración da análise feita por outros grupos. Empregarase a plataforma Tem@ para o seu desenvolvemento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia. Esta atención personalizada farase tanto presencialmente, no horario oficial de titorías, como a través de correo-e (indicando en asunto Titoría), agás o día anterior aos exames da materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solución de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de resposta curta	Exame teórico de 10 preguntas curtas (duración máxima de 2 horas). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). Quen non faga a actividade de puzzle ao inicio da materia, terá que facer unha pregunta máis no exame teórico sobre os contidos que se traten en dita actividade. En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,6 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto dos bloques.	40	B2 C7 D1 B3 C8 D15 B5 C14 B6 C16 B19 C18 C20 C36 C42

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 5 supostos (sesenta minutos de duración; deses sesenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 40% da cualificación final no exame práctico, o 25% a pregunta de hidroterapia, o 15% a de magnetoterapia/termoterapia/crioterapia, o 10% a de fototerapia e outro 10% a pregunta curta de masaxe. Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningún dos dous bloques de que se compoñe o exame práctico poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.	50	B3 C14 D1 B5 C18 D6 B6 C35 D9 B9 C36 D13 B14 C38 D16 B15 C39 D17 B19 C41 D28 C44 D29 C49 D30 C51 C52
Traballos e proxectos	Á hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluírá a valoración do propio traballo entregado por cada grupo (50% da puntuación neste apartado), así como a análise feita dos dous grupos que se teña que valorar (25%) e a presentación realizada (25%). A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	10	B15 C18 D1 B19 C21 D2 C45 D3 D4 D5 D7 D10 D11 D12 D13 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D23 D24 D25 D27 D30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Albornoz Cabello M, Maya Martín J, Toledo Marhuenda JV., **Electroterapia práctica: avances en investigación clínica.**, Elsevier, 2016

Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J., **Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia.**, Elsevier España, 2012

Cameron MH., **Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica.**, 4, Elsevier España, 2013

Plaja Masip, J., **Analgesia por medios físicos.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2002

Torres M, Salvat I., **Guía de masoterapia para fisioterapeutas.**, Médica Panamericana, 2006

Bibliografía Complementaria

Agne JE., **Electrotermofototerapia**, O Autor, 2013

Agne JE., **Eletrotermoterapia. Teoría e práctica.**, Oríum, 2004

Agne JE., **Eu sei eletroterapia...**, Palloti, 2009

Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C., **Electroterapia, termoterapia e hidroterapia.**, Síntesis, 1998

Arnould-Taylor W., **Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy.**, 4, Stanley Thorne, 1997

Bachmann RM, Schleinkofer GM., **Guía práctica de la hidroterapia Kneipp. Las aplicaciones curativas del agua, paso a paso.**, Integral, 1998

Basas García Á, Fernández de las Peñas C, Martín Urrialde JA., **Tratamiento fisioterápico de la rodilla.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2003

Bates A, Hanson N., **Aquatic exercise therapy.**, Saunders Company, 1996

Becker BE, Cole AJ., **Comprehensive aquatic therapy.**, 2, Butterworth-Heinemann, 2004

Braun MB, Simonson SJ., **Introduction to massage therapy.**, Lippincott Williams & Wilkins, 2005

Canamasas S., **Técnicas manuales: Masoterapia.**, 2, Ediciones científicas y técnicas, 1993

Cassar MP., **Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional.**, McGraw-Hill/Interamericana de España, 2001

Castillo Montes FJ., **Fisioterapia acuática.**, Formación Alcalá, 2012

Chaitow L, Fritz S., **Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales.**, Elsevier, 2008

Clay JH, Pounds DM., **Masaje terapéutico básico: integración de anatomía y tratamiento.**, Walters Kluwer-Lippincott Williams & Wilkins, 2009

Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J., **Masaje deportivo.**, Síntesis, 2012

Crépon F., **Electrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle.**, 3, Frison-Roche, 2002

Davies B, Harrison R., **Hydrotherapy in Practice.**, Churchill Livingstone, 1998

de la Torre Iborra JF., **Técnicas de hidroterapia y balneoterapia.**, Formación Alcalá, 2013

Domenico G, Wood EC., **Masaje. Técnica de Beard.**, 4, Harcourt Brace de España, 1998

Duffield MH., **Ejercicios en el agua.**, Jims, 1984

Ellsworth A, Altman P., **Anatomía del masaje.**, Tutor, 2010

Esnault M., **Rééducation dans l'eau. Étirements et renforcement musculaire du tronc et des membres.**, Masson, 1991

Fernández EF., **Masoterapia Profunda: manual de terapia neuromuscular.**, Elsevier Doyma, 2008

Ferrer Anglada J., **Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando.**, Elsevier-Masson, 2011

Findlay S., **Guía ilustrada del masaje deportivo.**, Tutor, 2011

Fodor L, Ullmann Y, Elman M., **Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa.**, AMOLCA, 2012

Fox J, Kitchen Sh., **Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application.**, Elsevier Churchill Livingstone, 2007

Fritz S., **Fundamentos del masaje terapéutico.**, 3, Elsevier, 2005

Gallego T., **Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia.**, Médica Panamericana, 2007

Gourlaquen C, Roulex JL., **Aquagym: la gimnasia en el agua.**, Tutor, 1994

Güeita Rodríguez J, Alonso Fraile M, Fernández de las Peñas C., **Terapia acuática. Abordaje desde la Fisioterapia y la Terapia Ocupacional.**, Elsevier, 2015

Hérissou Ch, Simon L., **Hydrothérapie et kinébalnéothérapie.**, Masson, 1987

Hoffa-Gocht-Stor-Lüdke., **Técnica del masaje.**, Jims, 1987

Holey E, Cook E., **Evidence-based therapeutic massage: a practical guide for therapists.**, 2, Churchill Livingstone, 2003

Hruza G, Avram M., **Laserterapia.**, Elsevier, 2013

Jardí Pinyol C., **Movernos en el agua.**, 2, Paidotribo, 1998

Johnson J., **El masaje deportivo.**, Martínez Roca, 1996

Kitchen Sh., **Electrotherapy: evidence-based practice.**, 12, Elsevier Churchill Livingstone, 2008

Knight KL., **Crioterapia.**, Bellaterra, 1996

Kotthe FJ y Lehmann JF., **Medicina física y rehabilitación.**, 4, Médica Panamericana, 1997

Koury JM., **Programa de fisioterapia acuática: um guia para a reabilitação ortopédica.**, Manole, 2000

Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W., **Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación.**, Paidotribo, 2005

Loving JE., **Massage therapy: theory and practice.**, Appleton & Lange, 1999

Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C., **Natación terapéutica.**, 2, Paidotribo, 1995

Martín Cordero JE., **Agentes físicos terapéuticos.**, ECIMED, 2008

Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F., **Manual de Medicina Física.**, Harcourt Brace de España, 1998

Muscolino JE, **Manual de palpación ósea y muscular. Con puntos gatillo, patrones de referencia y estiramientos.**, 2, Médica Panamericana, 2017

Orihuela Fernández JC., **Masaje y reflexoterapia.**, Logoss, 2007

Pérez Fernández MR, coord., **Principios de hidroterapia y balneoterapia.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2005

Pilat A., **Terapias miofasciales: inducción miofascial.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2003

Prentice WE., **Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva.**, 4, Paidotribo, 2009

Reid Champion M., **Hydrotherapy in Pediatrics.**, 2, Butterworth-Heinemann, 1991

Reid Champion M., **Hydrotherapy: principles and practice.**, Butterworth-Heinemann, 1997

Richter P, Hegben E., **Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual.**, Paidotribo, 2010

Riggs A., **Masaje de los tejidos profundos: guía visual de las técnicas.**, 2, Paidotribo, 2010

Robertson V, Ward A, Low J, Reed A., **Electrotherapy explained. Principles and practice.**, 4, Butterworth Heinemann Elsevier, 2006

Rodríguez Martín JMª., **Electroterapia en fisioterapia.**, 3, Médica Panamericana, 2014

- Sagrera Ferrándiz J., **Masaje en estiramiento y "técnicas complementarias"**., Mandala, 2000
- San José Arango C., **Hidrología médica y terapia complementarias.**, Universidad de Sevilla, Secretariado de Publicacio, 2012
- Seco Calvo J, dir., **Métodos específicos de intervención en Fisioterapia.**, Médica Panamericana, 2016
- Sinclair M., **Pediatric massage therapy.**, 2, Lippincott Williams & Wilkins, 2005
- Soares MP., **Hidroterapia no tratamento da osteoporose.**, Sprint, 1999
- Soares MP., **Hidroterapia. Patologias do joelho.**, Sprint, 2000
- Torre Iborra JF., **Técnicas de hidroterapia y balneoterapia.**, Formación Alcalá, 2013
- Vázquez Gallego J., **Manual profesional del masaje: guía práctica.**, Paidotribo, 2009
- Watson T., **Electroterapia. Práctica basada en la evidencia.**, 12, Elsevier España, 2009
- Wessinghage T., **Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad.**, Paidotribo, 2008
- Yamaguchi Ch., **Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual. Vol. II.** AMOLCA, 2012
- Zaragoza JR, Rodrigo P., **Electroestética y fisioestética.**, Nueva Estética, 1995

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
 Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
 Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
 Radioloxía/P05G170V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
 Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
 Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
 Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
 Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
 Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
 Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Outros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado)